DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 3
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 3)

1. Türkiye, yaklaşık 36°–42° kuzey paralelleri ile 26°–45° doğu meridyenleri arasında yer alır. Ülkenin en batı ucu Çanakkale'ye bağlı Gökçeada'da, en doğu ucu ise Iğdır'ın Aralık ilçesindedir.

Karadeniz'in kuzey kıyısındaki bir limanda tahıl yükleyen bir yük gemisi (kurgusal), Kuzey Afrika'daki bir limana ulaşmak için sırasıyla İstanbul Boğazı'nı, Marmara Denizi'ni, Çanakkale Boğazı'nı ve Ege Denizi'ni geçerek Doğu Akdeniz'e açılmıştır. Kaptan, seyir defterine "Karadeniz'den açık denizlere çıkmanın bundan başka bir su yolu yok." diye not düşmüştür.

1.1. Gökçeada'da yerel saat 12.00 iken Aralık'ta yerel saatin kaç olduğunu işlemle bulunuz. Güneş'in bu iki yerden hangisinde önce doğduğunu yazınız. Bu yerel saat farkına rağmen Türkiye'nin tamamında neden tek bir **ulusal saat** kullanıldığını açıklayınız.

1.2. Geminin izlediği rotadan yararlanarak bu yolculukta belirleyici olan Türkiye'nin **göreceli konum** özelliğini yazınız. Bu özelliğin Türkiye'ye sağladığı **iki** avantajı açıklayınız.

2. Kurgusal Karaoba ilçesinin belediyesi, bir güneş enerjisi santrali (GES) kurmak için en uygun alanı belirlemek üzere bir çalışma başlatmıştır. Çalışmayı yürüten şehir plancısı ve coğrafyacıdan oluşan ekip, işe başlamadan önce hangi ölçütlerin kullanılacağına ve her ölçütün ne kadar ağırlık taşıyacağına karar vermiştir: eğimi %5'ten az olan, güneye bakan, tarım arazisi ve orman dışında kalan, elektrik iletim hattına 3 km'den yakın alanlar aranacaktır.

Arazi örtüsü geçen yaz çekilmiş uydu görüntülerinden, eğim ve bakı sayısal yükselti modelinden, yıllık güneşlenme süreleri meteoroloji istasyonlarının kayıtlarından, iletim hatları ise elektrik dağıtım şirketinin arşivinden elde edilmiştir. Ekip, arazideki kontrol ölçümlerini tabletlerle kaydetmiş ve tüm verileri belediyenin yüksek kapasiteli bilgisayarlarında çalışan bir CBS programına aktarmıştır. Programda her ölçüt ayrı bir katman olarak hazırlanmış; katmanlar çakıştırılarak bütün ölçütleri sağlayan üç aday alan haritada gösterilmiştir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.1. Coğrafi bilgi sistemlerinin **beş** bileşenini yazınız. Her bileşenin metindeki karşılığını belirtiniz.

2.2. Ekip, arazi örtüsü verisi için uydu görüntüleri yerine on beş yıl önce hazırlanmış bir arazi kullanım haritasını kullansaydı çalışmanın sonucu nasıl etkilenebilirdi? CBS bileşenleri arasındaki ilişkiyi dikkate alarak açıklayınız.

3. Marmara kıyısındaki kurgusal Kıyıkent'te yaşayan bir öğrenci, ekim ayında üç gün boyunca okulun hava gözlem köşesindeki ölçümleri defterine aşağıdaki gibi kaydetmiştir.

Gün	Basınç	Rüzgâr	Sıcaklık	Gökyüzü ve deniz
Pazartesi	1019 hPa	Kuzeydoğu (poyraz), hafif	14 °C	Açık; deniz durgun
Salı	1011 hPa	Güneybatı (lodos), orta	19 °C	İnce, yüksek bulutlar; dalgalar artıyor
Çarşamba sabahı	1003 hPa	Güneybatı (lodos), kuvvetli	22 °C	Batıdan koyu bulutlar geliyor; dalgalar kıyı yoluna vuruyor

Öğrenci ayrıca Çarşamba öğleden sonra, Kıyıkent'in batısındaki ilçede rüzgârın kuzeybatıya döndüğünü, sağanak yağışın başladığını ve sıcaklığın kısa sürede 10 °C kadar düştüğünü haberlerden öğrenmiştir.

3.1. Gözlem defterindeki verilerden ve haberden yararlanarak Kıyıkent'te Çarşamba akşamı ile Perşembe günü için bir hava tahmini yapınız. Tahmininizi defterdeki **iki** veriyle gerekçelendiriniz.

3.2. Tahmininize göre aşağıdaki kişilerin Perşembe günkü planlarının nasıl etkilenebileceğini her biri için kısaca yazınız.

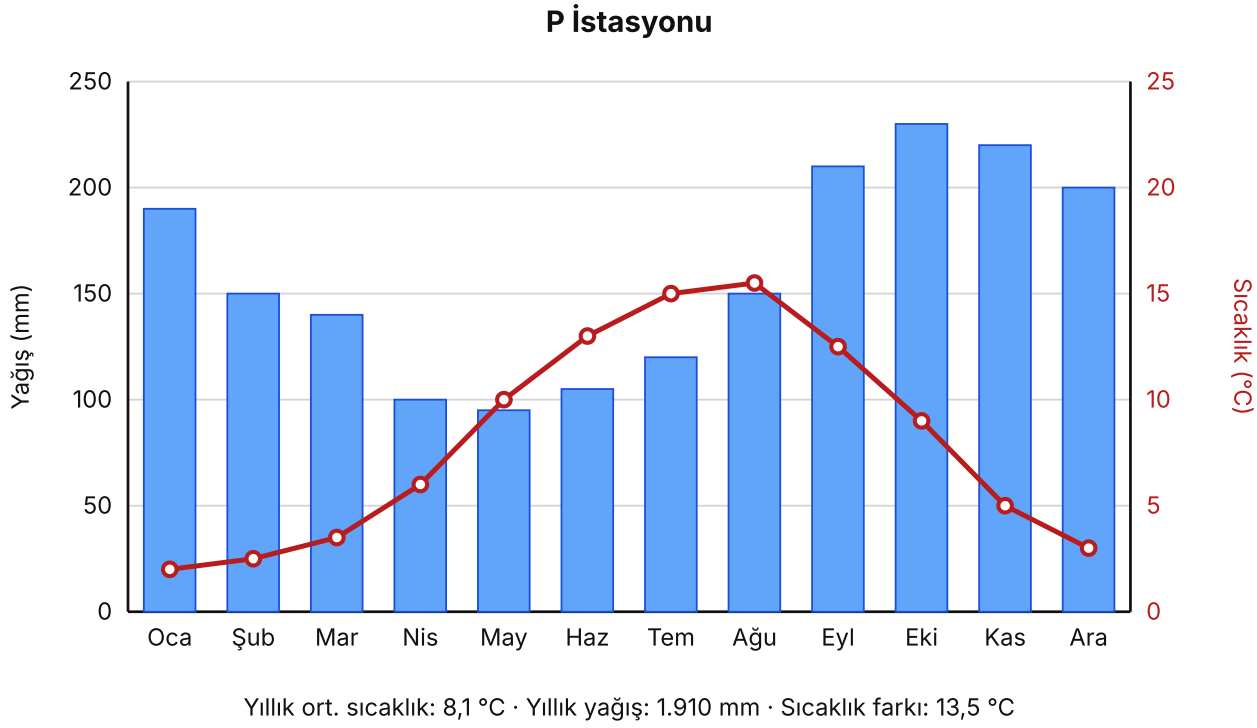
- **I.** Her sabah deniz otobüsüyle karşı kıyıdaki hastaneye giden bir hemşire
- **II.** Kıyıdaki barınakta küçük balıkçı teknesi bağlı olan bir balıkçı
- **III.** Perşembe sabahı okul bahçesinde açık hava atletizm yarışı düzenleyecek bir beden eğitimi öğretmeni

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4. Kuzey yarım kürede birbirine yakın enlemlerde (yaklaşık 57°–60° K) bulunan iki kıyı istasyonunun iklim grafikleri Şekil 1 ve Şekil 2'de verilmiştir (değerler temsilîdir).

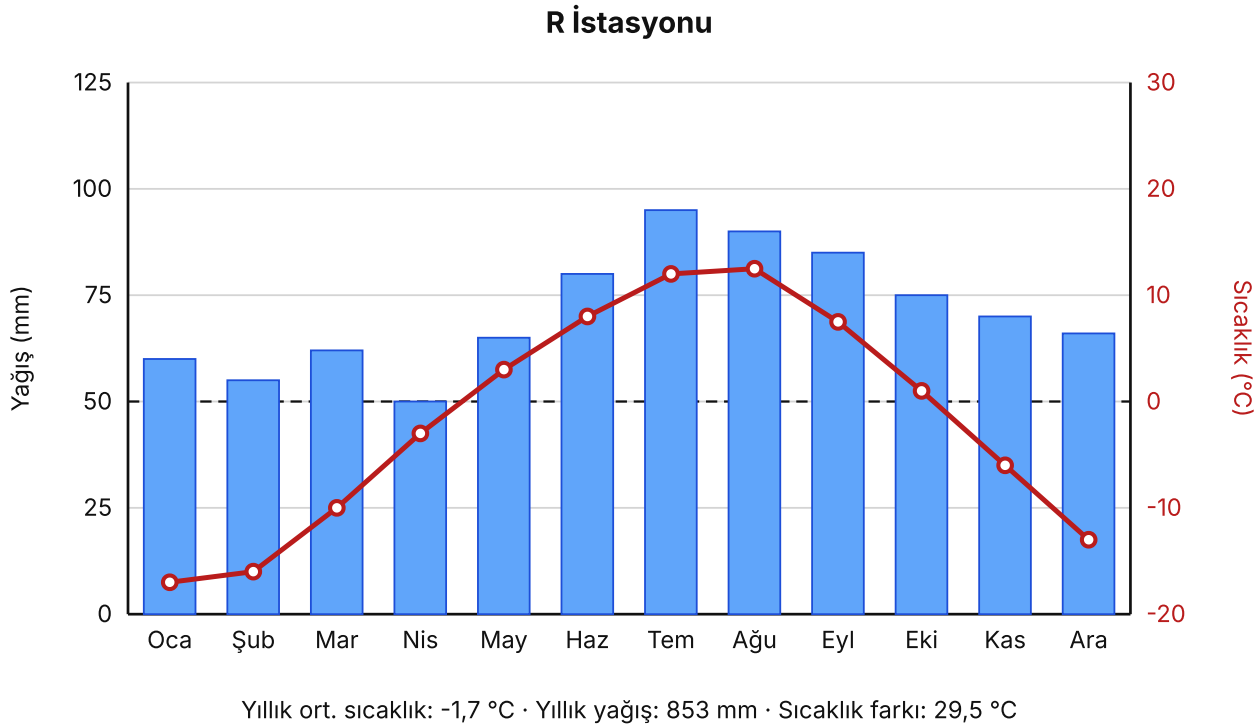
P İstasyonu bir kıtanın batı kıyısındadır. Açıklarından ekvator yönünden gelen sıcak bir okyanus akıntısı geçer; istasyon yıl boyu okyanustan karaya esen batı rüzgârlarının etkisindedir. Limanı kışın da açık kalır, çevredeki yamaçlarda nemli ortamı seven gür ormanlar ve sık sis görülür.

R İstasyonu başka bir kıtanın doğu kıyısında yer alır. Açıklarından kutup yönünden gelen soğuk bir akıntı geçer; kışın rüzgârlar çoğunlukla kıtanın soğuk iç kesimlerinden eser. İstasyonun önündeki koy aralıktan mayısa kadar buzla kaplanır, toprağın derin kısımları yaz boyunca da donmuş kalır ve bodur ağaçlar seyrek kümeler oluşturur.

Şekil 1. P İstasyonunun iklim grafiği

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şekil 2. R İstasyonunun iklim grafiği

4.1. Metindeki ve grafiklerdeki durumları iklim sisteminin bileşenleriyle ilişkilendiriniz. **Dört** farklı bileşen için birer örnek yazınız.

4.2. Şekil 1 ve Şekil 2'deki yıllık yağış ve yıllık sıcaklık farkı değerlerini karşılaştırınız. İki istasyon arasındaki bu farkları sıcaklık, nem, rüzgâr ve yağış değişkenleri arasındaki ilişkiyle açıklayınız.

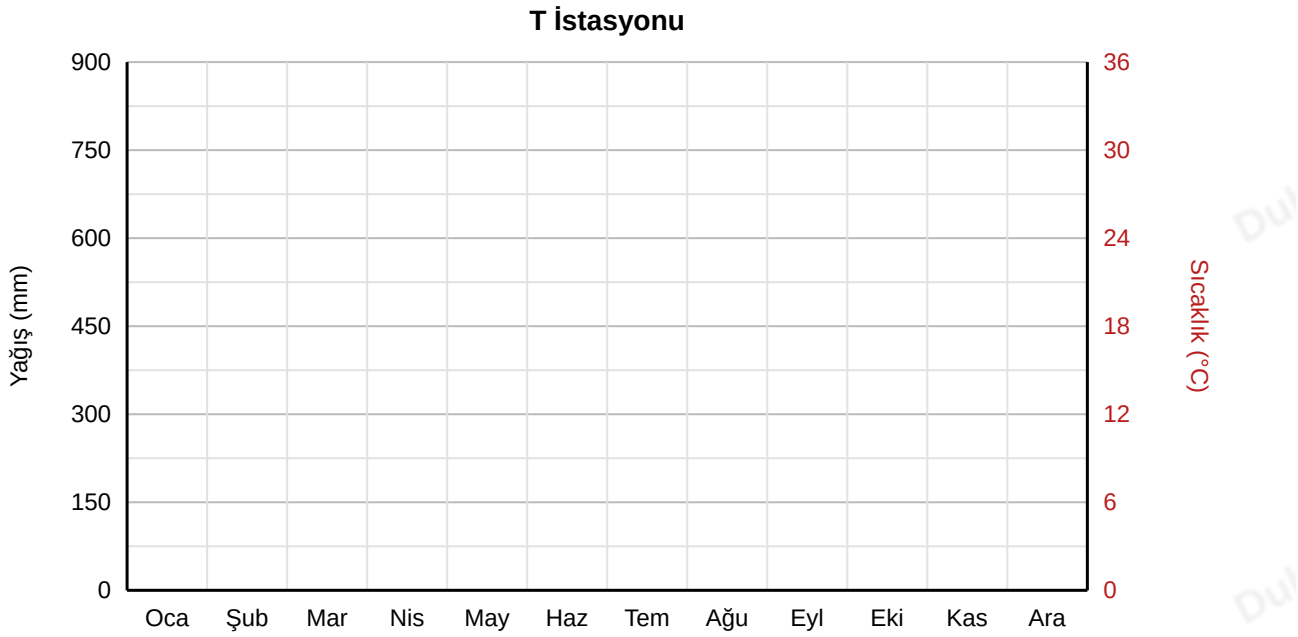
5. Güney Asya'da, bir yarımadanın batı kıyısında yaklaşık 19° kuzey enleminde bulunan kurgusal T İstasyonunun uzun yıllar aylık ortalama sıcaklık ve yağış değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ay	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
Sıcaklık (°C)	24	25	27	29	30	28,5	27	26,5	27	28	27	25
Yağış (mm)	2	1	0	3	20	520	850	560	330	70	15	4

5.1. Tablodaki verileri kullanarak T İstasyonunun iklim grafiğini Şekil 3'teki şablon üzerine çiziniz. Yağışı

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

sütunlarla, sıcaklığı eğriyle gösteriniz.

Şekil 3. T İstasyonu için iklim grafiği şablonu

5.2. Tablodan yararlanarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

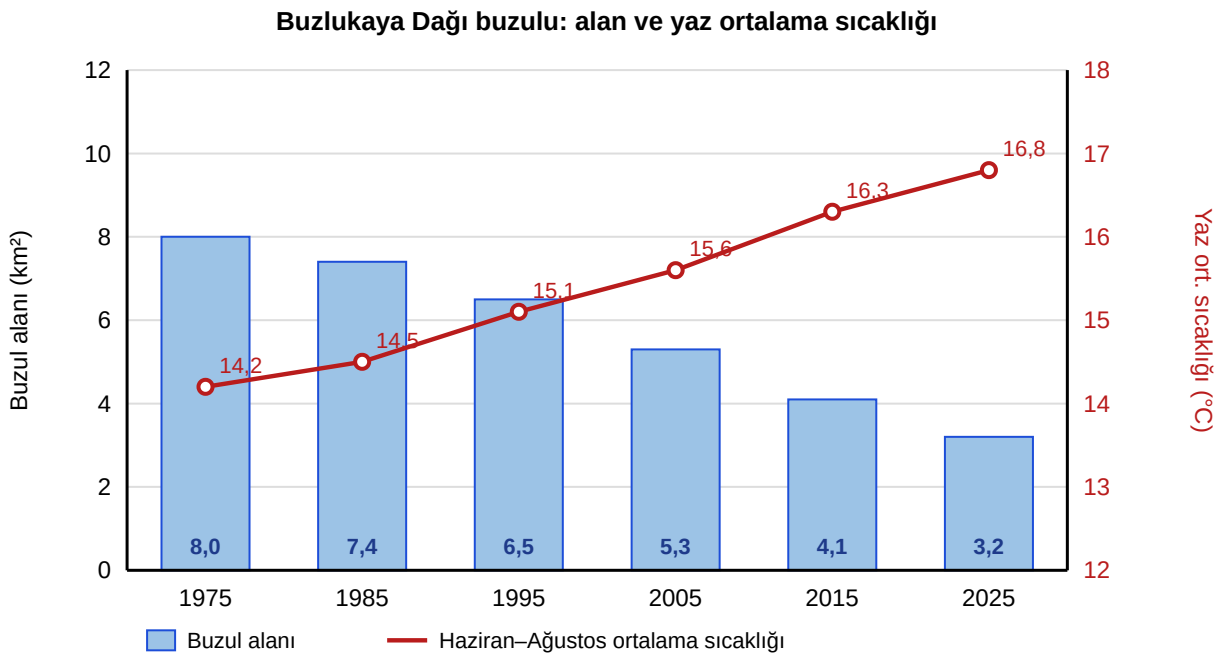
T İstasyonu	Değer
Yıllık ortalama sıcaklık (°C)	
Yıllık toplam yağış (mm)	
Yıllık sıcaklık farkı (°C)	
En yağışlı mevsim	

5.3. T İstasyonunda görülen iklim türünü yazınız. Çizdiğiniz iklim grafiğinden **iki** gerekçe göstererek açıklayınız.

6. Kurgusal Buzlukaya Dağı'nın kuzey yamacındaki buzul, eteklerden doğan Buzlukaya Çayı'nı özellikle yaz aylarında besler. Çayın aşağı çığırındaki köylerde yaz sulamasıyla kayısı ve fasulye yetiştirilmekte, çayın üzerinde küçük bir hidroelektrik santrali çalışmaktadır. Bir araştırma ekibi eski hava fotoğrafları ile uydu görüntülerinden buzulun alanını ölçmüş ve sonuçları yakındaki meteoroloji istasyonunun kayıtlarıyla

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

karşılaştırmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Buzlukaya Dağı buzulunun alanı ve yaz ortalama sıcaklığı (1975–2025, temsilî veri)

6.1. 1975–2025 döneminde buzul alanının yüzde kaç azaldığını işlemle bulunuz. Bu değişimi yaz ortalama sıcaklığındaki değişimle ilişkilendirerek açıklayınız.

6.2. Buzuldaki küçülmenin Buzlukaya Çayı havzasındaki yaşama **iki** etkisini yazınız. Bu değişime yol açan küresel iklim değişikliğinin insan kaynaklı **iki** nedenini belirtiniz. Değişikliğin etkilerini azaltmak ya da bu etkilere uyum sağlamak için **iki** öneri getiriniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif